

МЕТОДИКА РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ З БІОЛОГІЇ

3.1. Ідентифікація.

2 к /014СО Біо

3.2. Опис (анотація).

Модуль 1. Методика розв'язування біологічних задач

Змістовий модуль 1. Методика розв'язування задач із біології з розділів «Рослини», «Тварини», «Людина»

Біологічна задача – педагогічна категорія. Класифікація біологічних задач. Методика використання біологічних задач. Особливості творчого підходу що до використання біологічних задач на різних етапах уроку.

Будова клітин прокаріотів і еукаріотів. Клітинні мембрани: хімічний склад, будова і функції. Транспорт речовин через мембрани. Поверхневий апарат клітини, його функції та особливості будови. Ядро. Будова і функції ядра клітин еукаріотів. Цитоплазма (гіалоплазма), органели, включення. Клітинний центр. Рибосоми: хімічний склад, будова і функції. Синтез білка. Одномембранні органели (гранулярна і гладенька ендоплазматичні сітки, апарат Гольджі, лізосоми, вакуолі), їх функції та будова. Двомембранні органели: мітохондрії, їх функції та будова. Клітинне дихання. Пластиди, їх функції та будова. Фотосинтез. Значення фотосинтезу.

Ділення прокаріотичних клітин. Хромосоми. Каріотип. Клітинний цикл еукаріотичних клітин. Механізми відтворення і загибелі клітин. Мітоз. Мейоз. Обмін речовин і енергії в клітині – енергетичний і пластичний обмін. Сучасна клітинна теорія. Цитотехнології – можливості та перспективи використання. Клітина – елементарна цілісна жива система. Стовбурові клітини. Взаємодія клітин. Утворення тканин тварин. Будова і функції тканин тварин, здатність до регенерації. Запліднення. Онтогенез. Періоди онтогенезу у багатоклітинних організмів: ембріогенез і постембріональний розвиток. Особливості постембріонального розвитку у тварин. Вплив генотипу та факторів зовнішнього середовища на розвиток організму. Діагностування вад розвитку людини та їх корекція.

Змістовий модуль 2. Методика розв'язування задач з молекулярної біології та біохімії

Основні поняття і концепції молекулярної біології. Молекулярні механізми збереження і реалізації генетичної інформації. Структура і функції нуклеїнових кислот і білків. Структурно-функціональна організація і генетична функція хромосом, будова геномів. Методика розв'язування задач з молекулярної біології різних типів.

Розвиток логічного мислення пророзв'язанні ситуаційних задач, що мають і навчальне значення, тому що інформація, закладена в задачах, сприяє підвищенню ефективності та якості засвоєння знань і формує основи їх біологічного мислення.

Елементний склад організмів. Неорганічні речовини (вода, кисень, оксиди, кислоти, луки і мінеральні солі) у життєдіяльності організмів. Біологічна роль іонів.

Органічні речовини, їх різноманітність та значення в існуванні живих

істот. Малі органічні молекули: ліпіди, моносахариди, амінокислоти, нуклеотиди, їх будова, властивості, роль в життєдіяльності організмів. Макромолекули (біополімери): полісахариди, білки, нуклеїнові кислоти, їх будова, властивості, роль в життєдіяльності організмів.

Ферменти, вітаміни, гормони, фактори росту, їх роль у життєдіяльності організмів.

Єдність хімічного складу організмів.

Змістовий модуль 3. Методика розв'язування задач із генетики та екології

Принципи гібридологічного аналізу, закони Г. Менделя та їх цитологічні основи, причини відхилень від очікуваного розщеплення ознак. Методика розв'язування генетичних задач на моно-, ди- та полігібридне схрещування.

Механізм і результати взаємодії алельних генів (повне, неповне домінування, кодомінування). Методика розв'язування генетичних задач на взаємодію алельних генів. Механізм і результати взаємодії неалельних генів (полімерія, комплементарність, епі- та гіпостаз). Методика розв'язування генетичних задач на взаємодію неалельних генів. Механізм різних типів визначення статі (сингамного, прогамного, епігамного), балансова теорія визначення статі, детермінація статі у людини, успадкування і прояв ознак, обмежених статтю, залежних від статі. Методика розв'язування ситуаційних задач на успадкування ознак, зчеплених зі статтю. Хромосомна теорія спадковості. Зчеплене успадкування генів. Геном людини. Зчеплене успадкування генів: групи зчеплення генів, повне і неповне зчеплення, кросинговер, кросоверні гамети, некросоверні гамети, рекомбінанти, нереконбінанти. Методика розв'язування задач на групи зчеплення. Аналіз родоводів.

Екологічні чинники. Загальні закономірності їх впливу на організм. Фотоперіодизм. Середовища існування (наземно-повітряне, водне, ґрунтове, живі організми як середовище існування). Пристосування організмів до чинників середовища.

Популяція. Характеристика популяції. Особливості структури популяцій людини. Чинники, які впливають на чисельність популяції, динаміка і коливання чисельності популяції. Екосистеми. Взаємодії організмів в екосистемах. Кругообіг речовин і потік енергії в екосистемах. Продуктивність екосистем. Розвиток і зміни екосистем. Різноманіття екосистем.

Ланцюги живлення. Правило екологічної піраміди. Творчі задачі з екології та методика їх розв'язування. Особливості екологічних задач. Задачі з біорізноманіття.

3.3. Тип. Вибіркова.

3.4. Термін вивчення – один семестр, 3 або 4 семестр, курс – 2.

3.5. Кількість кредитів– 1 кредит, загального обсягу – XX годин;

аудиторних– 40 (16) год,

лекційних –20 (8)год.

практичнихних –20 (8)год.

самостійна робота – XX год.,

залік/екзамен – 3 або 4 семестр.

3.6. Викладацький склад.

3.7. Структурно-логічна схема навчання дисципліни

3.8. Мета і завдання вивчення навчальної дисципліни (модуля), результати навчання.

Метою сформувані у майбутніх вчителів біології загальне уявлення про типи біологічних задач, методикою їх розв'язування та використання під час викладання шкільного курсу «Біологія».

Основні завдання курсу: ознайомити студентів з різними класифікаціями біологічних задач, методикою їх розв'язування та особливостями їх використання на уроках різних типів, а також на різних етапах уроку і в позакласній роботі.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- класифікацію біологічних задач;
- методику розв'язування задач з різних розділів шкільного курсу «Біологія»;
- особливості застосування задач з біології на різних етапах уроку.

вміти:

- розв'язувати вправи і задачі з розділів «Рослини», «Тварини», «Людина»;
- володіти методикою розв'язування задач молекулярної біології;
- володіти методикою розв'язування задач з генетики;
- володіти методикою розв'язування задач з екології;
- використовувати задачі з біології на різних етапах уроку.

3.9. Методи викладання дисципліни: усне слово викладача, бесіди, робота з підручниками і посібниками, робота з таблицями, проблемні методи тощо.

3.10. Види оцінювання: опитування, тестування, написання самостійних і контрольних робіт, захист практичних робіт.

3.11. Перелік основної літератури:

1. Василенко І.А., Півоваров О.А., Куманьов С.О. Збірка задач та вправ з екології та хімії навколишнього: Навчальний посібник. – Дніпропетровськ: Акцент ПП, 2013. – 194 с.
2. Задорожна О.А. Генетика. Збірник задач. – Харків: ПЕТ, 2019. – 112 с.
3. Карташова І.І. Біологічна задача: зміст, розв'язання, методика використання: Навчально-методичний посібник / І.І. Карташова. – Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2015. – 104 с.
4. Ковальчук І.А. Валеологічні задачі з біології [дидактика] // Біологія. – 2019. – № 4. – С. 58-66.
5. Лящук Н.І. Креативні задачі з біології тварин // Біологія. – 2019. – № 1-2. – С. 52-79.
6. Лящук Н.І. Креативні задачі з біології тварин [дидактика] // Біологія. – 2018. – № 34-36. – С. 55-80.

3.12 Мова викладання: українська.